కాకతాళీయము

చింతలపాటి వెంకట శ్రీరాములు గారు, బి. ఏ., యల్. టి.

భీమేశ్వరరావుగారు ప్రిన్సిపల్ కోర్టు మునసబు పెద్దాపురంలో. కొంచెము తొందరపడేస్వభావము గలవాడు. కోర్టులోనైనా అంతే! చిరాకు ఎక్కువ పార్టీలతో. ప్లీడర్లనే విదిలించివేస్తాడు. గుమాస్తాలకు జవానులకు హడలు. ఏమిమాట్లాడితే ఏమనేవారో! లంచపంచముల విషయంలో చీటికి మాటికి ఏస్వల్పమునకైనా కక్కుర్తిపడేవాడుగాడు. కాని తానొక పెద్దఅధికారినని, తక్కినవారు సామాన్యులని కైపు బాగా తలకెక్కియున్నది.

కామేశ్వరమ్మగారు మహాదొడ్డ యిల్లాలు. ఆమె పెనిమిటి తొందరకు, ఆమె నిదానమునకు సరిపోయింది. భర్తయొక్క స్వభావమును బాగా గుర్తెరిగిందిగనుక బహునేర్పుతో ఆయనమనస్సును నచ్చినట్లు మాట్లాడుచు, పంతులుగారు సంతోషముగా నున్నప్పుడు మెత్తమెత్తగా మందలించుచు, యింటిపనులు చక్కబెట్టుచుండెడిది. పెట్టుపోతలవిషయంలో ఆమెను చెప్పి వేరొకరిని చెప్పవలెను. గ్రామంలో ఎక్కడ పట్టెడన్నము దొరక్కపోయినా మునసబుగారింట్లో మట్టుకు అన్నాతురుడై వచ్చినవానిని, 'భోజనాలైనాయి నీకోసమని వండివార్చామనుకున్నావా?' అని కేకలువేసి 'దుంగముక్కలా నున్నావు' కూలైనా చేసుకోరాదా;' యని వెళ్ళగొట్టడమెన్నడూ లేదు. పనిపాటలవాళ్లు 'ఆ అమ్మకు చెయ్యెత్తి దణ్ణము పెట్టవచ్చు. ప్రొద్దున్నే లేచి ఆతల్లిని చూస్తే పాపాలన్నీ పోతా' యనుకొంటారు. ఇరుగుపొరుగువారి కష్టసుఖాలు తనవిగా భావించుకునేది కామేశ్వరమ్మగారు. పెద్దవుద్యోగస్థుని పెళ్లాన్నిగదా యని ఆమె కొంతమాత్రము గర్వముండేది గాదు. పచ్చని శరీరముమీద బంగారము కానరాకుండా పట్టెడ పసుపు కుంకుమలతో పూచిన తంగేడులాగుండు ఆ పెద్దముత్తైదువను ఎవరైన పేరంటానికి పిలవనివాళ్ళది పాపం. అంత మేలొనర్చిన అమ్మకు కడుపుఫలించకుండావుంటుందా!

కామేశ్వరమ్మగారికి ముగ్గురుకుమార్లు; ఇద్దరు కుమార్తెలు. పెద్దవాడు బ్రహ్మానందమునకు పద్ధెనిమిదిసంవత్సరములు వయస్సు; బి. యే. క్లాసు చదువుతున్నాడు. అప్పుడే అనేక సంబంధాలు వస్తున్నాయి, పెద్దపెద్ద కట్నాలుపిల్లమాలిన లాంఛనాలు యిస్తామంటూ. భీమేశ్వరరావుగారు "మాపిల్లవాడేమి పెద్దమనిషిఅవుతాడా; యిప్పుడే ఏం తొందర. చదువు పూర్తిగాందే వివాహం మాట తల పెట్టం" అంటూ బెట్టుజేసి ఏనాలుగైదు వేలైన కనీసం లాగవలెనని చూటలూరాడు కాని, ఒక్క సుగుణం వుంది భీమేశ్వరరావుగారి దగ్గర. ఎవరిమీద ఎంత చిరాకుపడ్డా భార్యమాటంటే మహాచెడ్డగరి. కామేశ్వరమ్మగారు సామాన్యగృహస్థులయింటిఆడపడుచైనను పెళ్లినాటికి భీమన్నగారి సంసారంలోను పట్టులేదు. ఈ సిరిసంపత్తంతా ఆమెనుదుటి రేఖ.

సుబ్బారావుగారు కామేశ్వరమ్మగారికిపినతండ్రి కుమారుడు. ఆయన పెద్దాపురం హైస్కూలులో ఉపాధ్యాయులుగా నున్నారు. నెలకో వందరూపాయలిస్తారు. కాని ఆయనో సబ్‌రిజిస్ట్రారా? ఓ, ఓక్కీలా? వకీలా! ఓ రివిన్యూ యినస్పెక్టరా? కనీసం 'ఓ' అంటే 'ఢం' రాని తాలూకాబోర్డు హెడ్‌క్లార్కు అయినా కాడు. ఎన్నాళ్లు వుద్యోగం చేస్తే ఏం? వేలుకట్నాలు పెట్టి అల్లుణ్ణి తెచ్చుకునే తాహతు ఎక్కణ్ణించి వస్తుంది.

సరస్వతి చక్కనిచుక్క. ముక్కు, మొగము తీర్చినట్లుంటాయి; జనముద్దైన బిడ్డ; పాలుగారు బాలప్రాయం వదలి అప్పుడప్పుడే పెళ్లి యీడు వస్తున్నది. రామాయణమహాభారతాలు అనర్గళంగా చదివి అర్థం చెపుతుంది, తల్లికి నాయనమ్మకు. బ్రహ్మానందమునకు యీడుజోడు అని ఉన్నది సరస్వతి తండ్రికి. కామేశ్వరమ్మగారు కులశీలములు చూచుకుని కుర్రవాడు కుర్రదీ

యింత సుఖంగా పదికాలాలపాటు కాపురం చెయ్యడం కోరుకునే యిల్లాలుగనుక డబ్బు కక్కూరితికి దౌర్భాగ్యపు సంబంధాలకు ఒప్పుకునేదిగాదు. అదిగాక సుబ్బారావుగారుకూడా వెయ్యినూట పదహార్లు యిస్తామంటున్నారు. ఎక్కడికి దీనికి అంతు?

బ్రహ్మానందం వివాహం పదిరోజుల్లో వచ్చింది. పెళ్లికూతురి నగలకింకా పేరుపెట్టలేదు. 'సరస్వతికి కూడా తనలాంటి పూర్వోత్తరపు గండమా వెంటేనా' అన్నది కామేశ్వరమ్మగారు కనిమిటితో. “ఎందుకని! ముప్పైకాసులు పెట్టి దాలరుగొలుసు, పదికాసులకు నాలుగు రకాల గాజులజతలు చేయిస్తాం; రేపు సంతగూడాను; మరాబు ప్రొద్దో కొస్తాడు. మరాబును పిలిపించవోయి” అన్నారు భీమేశ్వరరావుగారు జవానుతో!

సాయంకాలము మునసబుగారు కోర్టునుంచి అయిదుగంటలకు యింటికివచ్చి వసారాలో ఒక పడకకుర్చీలో కేరగిలబడ్డారు. వారి ముఖవిలక్షణం చూసి ఒకిద్దరు దూరంగా తప్పుకుంటున్నారు. ఆ చివరి ఎదురుగుండా గోడవారకు చినిగిపోయిన పాతగుడ్డలు కట్టుకుని ఒక బీదబ్రాహ్మణుడు చిన్న గడ్డమూట దగ్గర పెట్టుకుని కూర్చున్నాడు.

భీ—ఎవరయ్యా నీవు? ఎందుకక్కడ కూర్చున్నావు.

బ్రా—బాబూ, మాది ఒంగోలు తాలూకా అండి. సంసారం జరక్క సంచారార్థం వచ్చాను తమలాంటి ప్రభువుల దర్శనం చేయడానికి. ఈరాత్రి పట్టెడు ప్రసాదం పెట్టించమని కోరాను. అమ్మగారు ఉండమని సెలవిచ్చారు.

భీ—ఊఁ.

ఇంతలో జవాను మరాబును తీసుకుని వచ్చాడు. మరాబు నల్లపైకాసులు దొంతులుగా బల్లమీద పెట్టి తాను నోట్లు లెక్క చూచుకుంటున్నాడు. భీమేశ్వరరావుగారు పరధ్యానంగా ఎటో చూస్తున్నారు.

మురళికి మూడేళ్లునిండాయి, నాలుగోయేడు నడుస్తోంది. కడసారివాడు అవడంచేత గారాబం ఎక్కువ. మురళి యిప్పుడు బాబయ్యగారికోసం పరుగెత్తుకుని వచ్చాడు. వారు దగ్గరకుతీసుకోలేదని అప్పుడే వెళ్లిపోయాడు లోపలికి తల్లిదగ్గరకు.

మునసబుగారు మెల్లగా లెఖ్ఖపెట్టడం ప్రారంభించారు కాసుల్ని. అన్నిలెఖ్ఖపెట్టి అట్టే మరాబుకేసి చూచారు. మరాబు వాటినందుకుని తానులెఖ్ఖపెట్టి చూసాడు. ముప్పైతొమ్మిదు మాత్రమే కనబడుతాయి కాసులు.

మరాబు—(తెల్లబోయి) చిత్తం నలభైకాసు లుంచానండీ, బల్లమీద!

మున—అయితే ఏమవుతాయి? ఇంతలో యిక్కడికి ఎవరొచ్చారు? దాసీదాన్ని నౌకర్లను ఎవర్ని అవతలకు వెళ్లనీయవద్దు; ఇల్లు తాళంవేయించండి. అందర్నీ సోదాచూడండి; ఇంత ఆగడమా యింటిలో!

బ్రాహ్మణుడికి ఏమీతోచలేదు. హా! పరమేశ్వరా అని గట్టిగోచీని ముడుచుకొని మొలలోవున్న ఏకకాసులు విప్పి పంతులుగారి బల్లమీద పెట్టాడు.

భీమేశ్వరరావుగారికి ఎక్కడలేని ఒళ్లుమంట, పట్టరాని కోపంవచ్చింది. (పండ్లు పటపటకొరుకుచూ) “ఎక్కడలేని దౌర్భాగ్యలక్ష్మి యింటికి చేరుస్తుంది” అని భార్యమీద విసుక్కొని, “దక్కించుకోలేక వెళ్లగక్కావు. బ్రాహ్మడవు గాబట్టి బ్రతికిపోయినావు. నీ మొగం చూడకూడదు. లేకున్న నిన్ను పోలీసుల కప్పగించి కైదులో పెట్టింతును. పదపద! యీ వేళటికి తగ్గు” అని బంట్రోతుచేత బైటికి సాగనంపించాడు.

ఈ దారుణమును చూడలేక సూర్యభగవానుడప్పటికి అస్తమించాడు. అంతలో బ్రాహ్మణుని హృదయమునావరించిన దుఃఖమువలె ఆకసమున మేఘములలముకొని చీకటి కన్నుబొడుచుకున్నను కానరాదయ్యెను. వాని కన్నులనుండి జాలుకొను వేడి నీటిముక్కలవలె, చిటపట చినుకులు పడసాగెను. ఆశాకుసుమవిరహితమగువాని శూన్యహృదయమువలె ఆకసమునందొకనక్షత్రమైనను గానరాదయ్యె. తన యభాగ్యమును నిందించుకొనుచు బ్రాహ్మణుడాచీకటి రాత్రి పెద్దాపురంసందులబడి తిరుగుచూ తనను పట్టుకొనుట కెక్కడనుండి వచ్చుచుండిరో యని వెనుకకు తిరిగి

చూచుచు తుదకొక యింటివీథిఅరుగుమీద చదికిల బడి పొంగిపొరలివచ్చు దుఃఖము నాపుకొనలేక పెండ్లాము పిల్లలను తలచుకొని ఉసురుసురుమనుచు వేడి నిట్టూర్పులు విడుచుచు తీవ్రమగు హృదయవేదనకు పాలగుచుండెను.

లోపల నెక్కడో పనిచేసుకొన్న కామేశ్వరమ్మగారికి యీగొడవ ఏమియు తెలియదు. వంటమనిషి వంటైనదని చెప్పుటతోడనే పెనిమిటికి కాళ్లు కడుక్కొడానికి నీళ్లిచ్చి బ్రాహ్మణ్ణి గూడా లేవి ముడిగట్టుకోమనడానికి సావిట్లో కొచ్చేసరికి పంతులుగారు ధుమధుమలాడుతూ, పడదిట్టేస్తున్నారు బ్రాహ్మణ్ణి 'ఇందుకనే కొత్తలకు పుట్టగతులుండవ'ని. ఇంతలో భార్యనుజూచి "అడ్డమైనవాళ్లను కొంపకు చేరుస్తావు. ఆబ్రాహ్మణ్ణి తిండితినండమన్నావుట. వానిపిండాకూడు పిల్లలకెయ్యి; ఆదొంగవెధవ బల్లమీదకాసులుపెట్టి మాట్లాడుతుంటూ కూర్చుంటే ఏడుకాసులు తీశాడు. కదిలేవట్టు లేదు; మెదిలినట్టూ లేదు. వాడు కట్లోని నుపాపలను తీసేవాడిలాగున్నాడు. బ్రాహ్మణుడని పనసను సొమ్ముతో విడిచిపెట్టాను. అన్నదానాలు, అతిథిపూజలు అంటూ దొంగముండాకొడుకుల నింటికి చేర్చకేం." అని ప్రారంభించాడు ఫీమేశ్వరరావుగారు. "సరి మగలి గుప్పెడు కాసులట్టుకొచ్చాను లోపలికి. అవెక్కడివి" అంటూ కామేశ్వరమ్మగారు గదిలో పరుపుక్రిందనుండి కాసులు తీసి లెక్కపెట్టి (పెనిమిటితో) "పిల్లవాడుఏడుకాసులు యింతకుముందే పట్టుకొచ్చాడు. మీ పరధ్యాన్నముకు తోడు దిక్కుమాలిన తొందరగూడాను" అని కసుకట బడ్డది.

"కాసులు పోయినాయని నే చెప్పుడు అట్టహాసం చేశానో అప్పుడు ఆబ్రాహ్మడే గొడ్డలోములై విప్పి తెచ్చియిచ్చాడే" అంటాడు ఫీమేశ్వరరావుగారు నిర్ఘాంతపోయి.

"ఎంతప్రమాదం ఎంతప్రమాదం. ఏపాపం ఘోరక్కుపట్టెదన్న మాశించిన బడుగుబాపని పడదిట్టి పైబడి కొట్టబోయి చీకట్లో చినుకుల్లో యిల్లువెడలనడిచితిరిగా! ఆ మహానుభావుని హృదయం ఎంత క్షోభపడుతూన్నదో! పగలెవ్వరూ పిడిచెడు మెతుకులు పెట్టలేదన్నాడు కూడాను. ఈ అర్ధరాత్రి ఎటుపోయెనో? శోషవచ్చి ఎక్కడనైనా పడిపోయెనేమో కదా! ఈ బ్రహ్మహత్యా పాతకమును గూడ ఒడిగట్టవలయును గాబోలు" నని కామేశ్వరమ్మగారు పరితాప పడజొచ్చెను.

మునసబుగారి కేవిూ పాలు పోలేదు. వెంటనే యిద్దరు బంట్రోతులను లాంతరు పుచ్చుకొని ఆబ్రాహ్మణుడు పోయినజాడ తెలుసుకొని వానిని దీసుకుని రమ్మని పంపెను. వారు వీథులం దిరిగి ఒకసందు ప్రవేశించుసరికి ఒక యరుగుపై రామనామస్మరణచేయుచు, మధ్యమధ్య నేదియో జ్ఞాపకము రాగా నూల్గుచు, పడుచూ లేచుచూ, నిద్రించలే దిరుగాడుచున్న పేదబాపని జూచి "యీ వేళటికి అదృష్టవంతులమే; తిరగలేక మధ్య మాసింది. ఇదుగో బాపనాయన; యిక్కడ చిక్కాడు రా! బాబు అప్పుడే యింతదూరం ఎప్పుడువచ్చావయ్యా; నీవు మా అసాధ్యుడులా ఉన్నావు!" అంటూ జవానులు దగ్గరకు వస్తూ ఉంటే "తండ్రీ! రామచంద్రప్రభూ! యింకా ఏమి అనూనుపంగా నున్నదో అప్పుడే ఏమైంది. ఇంతటితో వదిలేశారా నన్ను! దరిద్రుడు ఒడిగడితే వడగండ్లె వానకురిసింపట. ఇంతకు, దరిద్రంతో తట్టుమట్టాడుతూ లేమిడి సంసారంగదా అని దేశాలు గాని దేశాలను అడిగూసనువచ్చి, అగచాట్ల పాలై తినిగా, రామయ్యతండ్రీ! నీదయ యింతగా వచ్చిందేం. ఈ దిక్కుమాలిన పక్షిమీద! ఏమీ! నాయనా యిది; ఏనాటి శత్రుత్వమో" అని విలపించుచు బంట్రోతుల వెనువెనుకల అడుగులు తడబడుచూ నడుచుచుండెను.

వీథిలోకి రాగానే ఫీమేశ్వరరావుగారు "ఏమయ్యా, నీవు తమాషా బ్రాహ్మణుడులా ఉన్నావు. కాసులు పోయినా యంటే గప్‌చిప్‌గా కట్టుపంచ ముడి విప్పి మారుమాట్లాడకుండా బల్లమీదపెట్టి తోవను బట్టావు!"

ఇంతలో కామేశ్వరమ్మగారు "ఎంత ప్రమాదం; శాస్త్రిల్లుగారు! ఎంత పొరపాటుపని జరిగింది. కుర్రవాడు గుప్పెడూ దీసుకుని గుసగుసలోపలి గుమ్మంలోకి వస్తూ ఉంటే, కూర్చీలో కూర్చున్నవారు కునుకుతున్నారు గాబోలు! అయినా, అంతతొందరేమయ్యా, మనుష్యులకు!!

"కాసులు పోయినాయని బాబుగారు కస్సిరజేసి, సోదా చూడవలెనని చుఱ్ఱుమఱ్ఱుచూచేటప్పటికి, ఏలాగూ మొలబట్ట విప్పిస్తారు. మానుషం దక్కదు. అందులో తక్కువ ఎన్నో నాబొడ్డున వున్నవన్నే! ఏంచెపితే ఏమి నమ్ముతారు; పాతగుడ్డలు గట్టుకుని పట్టెడన్నముకు పరులపంచల బడియున్నవాణ్ణి; పైపెచ్చు అమానుషంగూడా అవుతుంది. నేనే తీసి కళ్లియిస్తే కొంత కనికరిస్తారని అల్లా చేశాను. వెన్నెలను వేగిపోయే దేశాలు; నిప్పన్నరపు కాపురం; పేదరికమునకు పిల్లలెక్కువన్నట్టు ఏవో యీశ్వరుడు నలుగురుపిల్లలనుగూడా యిచ్చాడు, కూనా గుడ్డూ. సుభిక్షమైన దేశం; ఏగోనలుగురు సంపన్న గృహస్థుల దర్శనంజేసి ఒకరెండు నెల్లపాటు సంచారంచేస్తే ఏమో! ప్రాప్తం" అని యిటునైపులకువచ్చి మనవాళ్లని చూస్తుంటే యీశ్వరుడు వారికి బుద్ధిపుట్టించినంత త్రుణమో కణమో, కటాక్షిస్తూవచ్చారు. ఎప్పటిదప్పుడేమణి ఆర్డరు చేద్దామంటే ఆడమనిషి వట్టి అరబంధురాలు; పిల్లలు పసివాళ్లు. అందుకని ఎప్పటికప్పుడు కాసులుమార్చి మొలలో గట్టుకుంటూను. ఇంతకూ నేను లేచినవేళ మంచిది. "అమ్మా, అబ్బాయిగారు వాటి నెక్కడనైనా పారవేసినట్లాయనా, అవి కనబడకపోతే అప్పుడేమనేవాళ్లు? ఎంతపాపం చేసుకుంటేనో కాని కూటికి గుడ్డకు దూరముగాము మాతల్లీ!"

"తొందరపడ్డాను సుమండీ శాస్త్రులుగారూ, అదిచూడండి- కాకతాళీయంగా. అన్నే సరిగ్గా మీదగ్గిరుండడం."

"సరిలెండి; ఈవాళటికి అదృష్టవంతులము. అంతటితో పోనిచ్చారు! ఎంత అప్రతిష్ఠ! ఎంత అపఖ్యాతి! మాయతొందర! మంచీచెడ్డా లే! బాగానె వుందిగాని, మడిగట్టుకోండి పొద్దుపోయింది. అబ్బాయి పెళ్లిదాకా ఆగుతారులెండి శాస్త్రులుగారు!!

సంపూర్ణము

మల్లికా పరిణయము

[వెనుకటిసంచికలోని చిత్రమునుజూచి వ్రాసినపద్యము]

పూడిపెద్ది వెంకట రమణయ్యగారు

మల్లికాకాంత యింటిగుమ్మమున నిల్చి
మెల్లమెల్లఁగ దూరుపు మేడవెపలు
చందమామలప్రోవు పున్నమ చందమామ
జాడఁ దిలకించి పులకించె సంతసించి
ప్రణయరాగంబు హృదయానఁ బట్టలేక
వానికరములలోఁ జొచ్చి మేను మఱచి
కౌఁగలింతను మెల్లఁగఁ గరఁగిపోయె

* * * *

వేదనాదంబుతోఁ దేఁటి విప్రుఁడగిరి
చిన్నిజిలుగుల రెక్కల చేతులెత్తి
మేలిదీవన లిడె నూత్న మిథునమునకు

* * * *

ప్రణయదేవత పొంగి యంబరతలాన
వన్నెవన్నెల ముగ్గు లెన్నెన్నొ పెట్టె.